

DOĞADAN ESİNTİLER

Derleyen
N.Gülgün AKBABA

TURNA KUŞLARI

Edebiyatımızda gurbetten sılaya haber götüreri bir simge haline gelmiş olan turna, Japonlar tarafından da evlilik ve doğum günlerinde mutlu ve uzun bir yaşamın sembolü olarak kabul edilmiştir. Bu zarif kuş (**Grus grus**), Kuzey Avrupa'da, Anadolu, Sibirya, Türkistan, Moğolistan ve Çin'de bulunur. Leylek büyüklüğünde olan tumanın uzunluğu 1200-1300 mm, kanat uzunluğu ise erkeklerinde 555-610 mm, dişisinde ise 545-600 mm'dir. Hayvan uçarken gaga, boyun ve bacaklarını yatay durumda uzatır. Göçücü olan bu kuş, Kuzey Afrika ve Habeşistan'da kışlar. Hayvanın gaga dibi ile göz arası ve alını siyah, tepesi ise kırmızı renkte kıllarla örtülüdür. Boynun her iki tarafında, gözden başlayıp ensede birleşen beyaz birer çizgi vardır.

Telli turna adı ile anılan **Antropoides virgo** ise Güney Avrupa, Afrika, Anadolu, Orta Asya, Moğolistan ve Kuzey Çin'de bulunur. Bu hayvanın başı tamamen tüylüdür. Gözlerinin arkasından aşağıya doğru sarkan, ipek gibi beyaz birer tüy demeti vardır. Telli turna da göçücü bir kuş olup, Güney Asya ve Kuzeydoğu Afrika'da kışlar.

Turna kuşları çok kuvvetli se-

se sahip olup, birçoklarında trake rezonansı kuvvetlendirmek amacıyla göğüs kemiği içinde kıvrımlar meydana getirir.

TRAKONYA BALIĞI

Solungaç kapağında çok kuvvetli zehir etkili diken bulunduran Trakonya balığı 7-100 m olan derinliklerde kuma gömülü olarak yaşar. Tehlikeli ve saldırgan olan bu balığın gözleri de kafasının üst kısmında bulunur. Genellikle 20 cm kadar olan boyu 40 cm kadar uzayabilir. Bu balığın sırt yüzgecinde de 5-6 adet dikenleri vardır. Eti oldukça lezzetli olmasına rağmen, zehirli dikenlere sahip bulunması, amlandığı zaman tekrar denize atılmasına nedendir. Trakonya balığı Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz'de yaygın olarak bulunmaktadırlar.

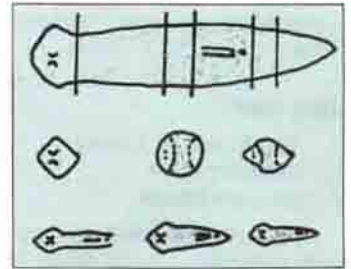
REGENERASYON

Herhangi bir nedenle vücutta harap olan veya eksilen kısımların yeniden meydana getirilmesine regenerasyon denir.

Yassı kurtlardan planarları kendiniz, bir deneye tâbi tutabilirsiniz. Bir planariadan kesilip ayrılan parçalar, regenerasyon kabiliyeti sayesinde eksik olan kısımlarını tamamlayarak yaşamına devam eder. Örneğin bir planarianın başından ortasından ve kuyruğa yakın kısımdan ayrılan enine parçalar, yavaş yavaş kendilerini regenerere ederek tabii birer planaria haline alırlar. Bu regenerasyon kabiliyeti, yal-

nız enine kesitler için değil, boyuna kesitler için de aynı geçerlidir. Bu durumda anlaşılan sonuç, hayvanın vücudunda kutuplaşma kabiliyetinin olduğudur.

Örneğin, vücudun ortasından alınan bir enine parça kendini tamamlarken, ön kısmında bir baş, arka kısmında da bir kuyruk meydana getirir. Yalnız kesit çok yukarıdan, örneğin gözlerin hemen altından alınırsa, bu parça altta bir kuyruk meydana getireceğine anormal ikinci bir baş meydana getirir. Bu olay, regenerere olan parçanın şeklinin genede kalmış parçalar tarafından kontrol edildiğini gösterir. Buna benzer, bazı özel deneylerle planariaya anormal bir tarzda regenerasyon yaptırılabilir. Bu hayvanda regenerasyon, mezenşim içinde bulunan ve henüz farklılaşmamış hücreler sayesinde gerçekleşir. Neoblast ismi verilen bu hücreler, tamamlanması gereken yere giderek, orada bölünme ile çoğalır ve farklılaşır.

Planarianın regenerasyon deneyleri: Vücudun ön, orta ve arka bölgelerinden kesilen parçalar yeni bir planaria meydana getirirler.